

A 10-51629/55 számú vizsgálati dosszié

Dokumentum-novella

Abban az évben hűvös volt az október. A Bosnyák utcai egyszobás, égre nyíló konyhás szükségglakás fala párássá tette az éjjeli levegőt. Még nem tudtunk fűteni, nem érkezett meg Miskolcra, jó nevelő-anyámtól a beígért három zsák kukoricacsutka, ami kiegészítette volna azt a kevés szenet, amit vásárolni tudtunk.

1955. október 18-a keddi nap volt. A négyéves Gyurika nagy álmosan nézett fel a kiságyból.

– Fel kell kelni, Gyurikám, megyünk óvodába!

– És Jani, ő nem jön?

– Dehogynem, menj csak oda, puszild meg, és keltsd fel! Gyorsan öltözzünk fel, és eszünk almát, majd az óvodában lesz az igazi reggeli.

Sietnem kellett, mert vártak a betegek, akikhez látogatni kellett mennem, hiszen – pszichológusi diplomával – védőnő-helyettesként alkalmaztak a Fővárosi Ideggondozó Intézetben. Akkoriban nem létezett sem lélek, sem lélektan. De azért egyes lelkes orvosok a maximumot igyekeztek nyújtani az elmebetegek részére. Ilyen volt az ideggondozó akkori főorvosa, Szirtes Gyula is. Először az Intézetébe kellett bemennem a címekért, mihamarabb, hogy el ne késsek – hiszen nem régen éppen miattam ijesztgettek szegény főorvos urat: Kijöttek a Tanácstól, hogy ő valóban alkalmazott-e engem. Nagyon megijedt, azt hitte, hogy most jön, jó esetben a dorgálás, rosszabbik esetben a perbefogás – azért, mert egy háborús-és népellenes bűnös feleségét alkalmazta. De ez esetben nem ez, hanem egy megnyugtató szó jött: Nyugodtan foglalkoztasson csak tovább. Úgy látszik, csak engem figyeltek, merre vagyok.

Az óvodába bevittem a gyerekeket, az Intézetben is voltam, a XIV. kerületben voltak a gondozottjaim is, mint a szükségglakásunk, ezért közben haza tudtam menni valamit enni.

Csöngetnek az ajtón. „Ki lehet az?” „Tessék ezt aláírni.” „Mi ez?” – kérdeztem ijedten. Aláírásakor már

láttam, hogy idézés. Gyorsan eltűnt, aki hozta, én pedig egyedül maradtam a rám szakadt rémisztő félelemmel.

Az Államvédelmi Hatóság hivattott, mégpedig másnap reggelre. Ittenem, vajon miért? És, ha odamegyek, visszajövök-e? És mi lesz akkor a két gyerekkel? Ha beviszem őket reggel az óvodába, hazahozhatom-e én őket?

Telefon nem volt, de ha lett volna, sem lett volna tanácsos használni. Úgy döntöttem, hogy a betegeknek muszáj egy keveset várniuk, először el kell rendeznem holnapra a gyerekek ügyét.

Szaladtam, ahogy tudtam, apámhoz a Pál utcába. Apám idős volt, és beteges. Minden nagyapai tevékenysége abban állott, hogy egy hónapban egyszer eljött hozzánk, és a közeli cukrászdából nyolc „mínyonkát” hozott, amit együtt megettünk, aztán pedig lefektetve a gyerekeket, mi ketten sokszor éjjelig beszélgettünk. Hova tegyem a gyerekeket, ha engem bent tartanak? Miskolcon a dédmamai ház családi bázis volt. Oda kellene őket eljuttatni. Apám elvállalta, hogy ha én nem megyek oda hozzá holnap délután öt óra előtt, akkor ő elindul a gyerekekért az óvodába, és elviszi őket az első lehető vonattal Miskolcra.

Ezt tehát megbeszéltük. A betegimmal kedvesebb voltam aznap, mint valaha, bár mindig igyekeztem. Ez a nap a szorongás napja lett, hiszen előzőleg megfenyegettek, amikor férjem, Miklós ügyében jártam, mégpedig a Fehér Ház bejáratánál, hogy „maga is megkaphatja azt a 15 évet, ha sokat jár utána”. Éz éledt fel bennem, és a gyengédséget hozta ki belőlem. A gyerekeket elhoztam az óvodából, és sem aznap este, sem másnap reggel nem mondtam nekik semmit. Reménykedtem. Az óvodában csak annyit mondtam, lehetséges, hogy kicsit késünk a gyerekekért. „Tessék csak nyugodt lenni – biztatott a daduska –, én fél hétig itt vagyok.” Szavai

melengették a szívemet. Nagyon féltem.

Az Államvédelmi Hatóságnál a kihallgató szépen kezdte.

– Györgyike, kedves – még a vállamat is megsimogatta –, ne féljen. Az Államvédelmi Hatóság nagyon igazságos!

– De egyáltalán, miért vagyok én itt?

– Hát nem tudja? Az a gonosz pap, az a jezsuita, az a Palánkay Gausz, kezünk között van, és azt vallotta, hogy maga nagyon jó barátja neki. Sőt, nekem megmondhatja nyíltan, ugye, közelebbi kapcsolat is van maguk között?

Tiltakoztam.

– Miért tiltakozik? Hiszen ő ezt őszintén megvallotta!

– Akkor nem mondott igazat – közöltem röviden.

– Hát hogy néz ki egy jezsuita, amikor hazudik? – szegezte nekem a kérdést.

– És hogy nézne ki egy jezsuita, ha elcsábítaná egy politikai fogoly feleségét? Nem ez lenne az igazi bűn?

Ez elég lett a tiszt úrnak. Abba hagyta a témát. A gyerekekre tért át.

– Ugye, látni akarja ma este őket?

Tehát követtek, amerre csak jártam. Ijesztgetnek a gyermekeimmel. (Már előre kitanítottuk egymást, hogy az ávón nem szabad félelmet mutatnunk. Igyekeztem ezt megtartani.)

– Persze, hogy látni akarom. Mielőbb engedjenek ki. A betegeket is látogatnom kell.

– Előbb a kérdéseket kell tisztáznunk.

A jegyzőkönyvet, amit felvett, megkaptam a Történelmi Hivatalban. Az A 10-51629/55-ös vizsgálati dosszié e szerint a következőkről szól:

Milyen ellenséges tevékenységet fejtett ki a Családok Szeretetszövetsége? Milyen ellenséges tevékenységet fejtett ki a Provida Mater (Gondviselő Anya) nevű illegális szervezet? Kik a vezetők, milyen szervezetek felépítése? Milyen céllal fejtenek ki ellenséges tevékeny-

seget? Honnan szerzik be az ellenforradalmi propaganda-anyagokat? Kik között terjesztették? Milyen a terjesztés módja? Milyen politikai céllal íródott A szeretet aszkétikája és misztikája c. könyv?

A vádak tehát:

Illegális rend megszervezése, ellenforradalmi propaganda-anyag terjesztése, a Provida Mater és Családok Szeretetszövetsége nevű léánycsoportok ellenséges tevékenysége, a Családok Szeretetszövetsége nevű szervezet illegális szervezése, A szeretet aszkétikája és misztikája című könyv írása, véleményezése.

P. Palánkay Gausz Tibort a jegyzőkönyv a következőképpen mutatja be:

„1955. aug. 23-án előzetes letartóztatásba helyeztük Gausz Tibor jezsuita szerzetest, szervezkedés és ellenséges propaganda terjesztés

gyanúja miatt. Nevezett a jezsuita rend felszámolása után a tartományfőnök utasítására tagja lett az illegális rendi tanácsnak, és rendszeresen részt vett a vezetése alatt álló kispesti rendházban megtartott illegális rendi tanácsi üléseken. Beismerte, hogy a kapott tartományfőnöki körleveleket elolvasás után továbbította a csoportjába beosztott jezsuiták felé. A kiadott körlevelek nyíltan vagy burkoltan lázítanak a Magyar Népköztársaság ellen.”

Személyemről a jegyzőkönyv általában valós adatokat tartalmaz: alkalmazotti származás, bölcsészdoktorátus, statisztikai munkahelyek, jelenleg Ideggondozó Intézet. P. Palánkayval akkor ismerkedtem meg, mondtam, amikor ő ott lelki gyakorlatot tartott, és ezután is találkoztam néha vele. Valótlán viszont az, hogy A szeretet aszkéti-

kája és misztikája c. könyv nem mentes politikai kérdésektől, hogy a népi demokrácia ellen izgat, hogy helyenkint burkolt formában elítéli a magyar békepapságot. „Beismertem, hogy a könyv továbbadásával segítséget nyújtottam a népi demokrácia-ellenes izgatás elkövetéséhez.” Mindezeket én nem mondtam, úgy látszik, eredetileg azt tervezték, hogy valamiféle összeesküvést alakítanak ki. Utólag tudomásom szereztem arról, hogy baráti körünk több tagját is kihallgatták, letartóztatták.

Délután négyig tartott a kihallgatás. Közben ebédet is adtak, kelkáposzta főzeléket, amit én nagy vigyázatlanul meg is ettem. De nem tettem bele semmit, úgy látszik, akkor nem volt további tervük velem. Siettem apámhoz megmondani azt, hogy most nincs semmi baj, utána pedig repültem a gyerekekért az óvodába.

Ilyen nagyon talán soha nem becéztem őket, azelőtt és azután sem. Nem is egészen értették. Hazafelé menet most az egyszer mi is vettünk magunknak minyonkát, és ettük a sült csirke maradékát, amit két nappal ezelőtt Miskolcra kaptunk. A kissé nedves és hideg lakás most annyi, de annyi melegséget árasztott. Lefekvéskor a távoli apukáért imádkoztunk, aki most – állatorvos léte – bányában dolgozik és szenved.

* * *

A jegyzőkönyvet és a közvetlenül hozzá tartozó szövegrészeket 1998 decemberében kaptam meg a Történeti Hivataltól. Aláírás: Bóné Gyula ÁVH hadnagy. Saját aláírásom hiányzik róla, csak oda van gépelve a nevem, és hogy „hiteles” legyen, „sk” is van a végén.

Utóhang: Férjem a következő év tavaszán kapott kegyelmet, azzal a feltétellel, hogy Budapesten nem maradhatunk. A családot 1990-ig rendszeresen zaklatták. P. Palánkay Gausz Tibor Vácról szabadult, amikor a forradalomkor kitörték onnan a rabok. Ezután rózsafüzérekészítéssel foglalkozott, és 1970-ben sikerült neki Münchenbe kikerülnie, ahol kórházlelkész lett. 1983-ban halt meg, a München-Pullach-i jezsuita temetőben nyugszik.

Körmendy Györgyi

